

Vergaderjaar 2007–2008

25 074

Ministeriële Conferentie van de Wereldhandelsorganisatie (WTO)

Nr. 160

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 21 juli 2008

In de vaste commissie voor Economische Zaken¹ bestond er bij een fractie behoefte een aantal vragen ter beantwoording voor te leggen aan de staatssecretaris van Economische Zaken over de brief van 10 juli 2008 inzake de beoordeling van de onderhandelingspapers ten behoeve van de Ministeriële Conferentie van de Wereldhandelsorganisatie van 21 tot en met 23 juli 2008 (Kamerstuk 25 074, nr. 159).

De op 14 juli 2008 toegezonden vragen zijn met de door de staatssecretaris bij brief van 15 juli 2008 toegezonden antwoorden hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Tichelaar

De adjunct-griffier van de commissie
De Veth

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Schreijer-Pierik (CDA), Vendrik (GL), Ten Hoopen (CDA), Tichelaar (PvdA), voorzitter, Kortenhorst (CDA), Hessels (CDA), ondervoorzitter, Van der Ham (D66), Van Velzen (SP), Aptroot (VVD), Smeets (PvdA), Samsom (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Irrgang (SP), Jansen (SP), Biskop (CDA), Ortega-Martijn (CU), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Van der Burg (VVD), Graus (PVV), Zijlstra (VVD), Besselink (PvdA), Gesthuizen (SP), Ouwehand (PvdD) en Vos (PvdA).

Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Van Dijk (CDA), Duyvendak (GL), Aasted-Madsen-van Stiphout (CDA), Blom (PvdA), Van Gennip (CDA), De Rouwe (CDA), Koşer Kaya (D66), Ulenbelt (SP), Blok (VVD), Boelhouwer (PvdA), Kalma (PvdA), Weekers (VVD), Karabulut (SP), Luijben (SP), De Nerée tot Babberich (CDA), Cramer (CU), Atsma (CDA), De Krom (VVD), Madlener (PVV), Nicolai (VVD), Van Dam (PvdA), Gerkens (SP), Thieme (PvdD) en Heerts (PvdA).

Inhoudsopgave	Blz.
I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties:	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP	2
II. Reactie van de staatssecretaris van Economische Zaken	3

I. VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE FRACTIES

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie danken de staatssecretaris van Economische Zaken voor zijn brief d.d. 10 juli en willen om te beginnen vragen wat de laatste stand van zaken is betreffende de nieuwe onderhandelingsteksten? Kan de staatssecretaris deze zo spoedig mogelijk naar de Kamer sturen, incl. de Nederlandse beoordeling hiervan?

De staatssecretaris stelt in zijn brief dat er op 21 juli een ministerieel overleg zal plaatsvinden. De leden van de SP-fractie vinden dit een misleidende benaming van het overleg, aangezien het veronderstelt dat alle lidstaten hiervoor zijn uitgenodigd, hetgeen niet het geval is. Kan de staatssecretaris aangeven welke lidstaten c.q. ministers aanwezig zullen zijn in Genève en op basis waarvan tot deze «groep» is gekomen en door wie? Kan de staatssecretaris ook een nadere toelichting geven op de «evenwichtige samenstelling» van deze groep in het licht van ontwikkelingsdimensie die de Doha-ronde, in ieder geval in naam, heeft? Kan de staatssecretaris tot slot aangeven hoe de uitkomsten van de bijeenkomst aan de overige WTO-leden worden medegedeeld en hoe lang de overige WTO-leden de tijd hebben al dan niet hun goedkeuring aan de uitkomst te verlenen?

Landbouw

De leden van de SP-fractie delen de opvatting van de regering niet dat verdere liberalisering van de wereldhandel zal bijdragen aan voedselzekerheid in ontwikkelingslanden en ziet zich hierin gesterkt door talloze wetenschappers en maatschappelijke organisaties. Zou de staatssecretaris in dit verband bijvoorbeeld een reactie kunnen geven op de zeven punten van het institute for Agriculture and Trade Policy (<http://www.tradeobservatory.org/library.cfm?refid=102666>) en de verklaring van het Seattle to Brussels netwerk (http://www.s2bnetwork.org/download/letter_foodcrisis_trade_EU_190608_en)?

Voornoemde leden betreuren het dat voor wat landbouw betreft de rijke landen zich nog altijd niet bereid tonen fors het mes te zetten in de protectionistische maatregelen en subsidies waarmee ze hun boeren helpen. Naar deze leden hebben begrepen zouden de VS volgens de ontwerp tekst bijvoorbeeld jaarlijks nog altijd 13 tot 16,4 miljard dollar interne steun aan hun boeren mogen geven. Maar ook de EU zou ruimte hebben om de landbouwsubsidies te laten groeien omdat de «vermindering» gaat over plafonds in plaats van concrete bestedingen. Klopt dit en zo ja, waarom gaat de staatssecretaris hier niet nader op in? De leden van de SP-fractie betreuren het dat de in de praktijk handelsverstorende subsidies (onterecht) worden overgeheveld naar de groene box. Dat Nederland de inzet van de Commissie steunt om de criteria van de groene box niet aan te scherpen vinden deze leden dan ook onbegrijpelijk. Kan de staatssecretaris aangeven welke handen en voeten worden gegeven aan de speciale producten en de speciale vrijwaringsmechanismen voor ontwikkelingslanden en wat de Nederlandse inzet hierbij is? Kan de staatssecretaris tevens nader ingaan op de TRIPS, die mogelijk ook worden betrokken bij de bijeenkomst op de 21e, maar waarvan in de brief van de staatssecre-

taris geen melding wordt gemaakt? Aangezien de staatssecretaris in zijn brief het belang van een bijdrage van een goed akkoord aan de verwezenlijking van de MDGS onderstreept, zouden deze leden graag zien dat Nederland ook het probleem van de tariefescalatie aan de orde stelt, aangezien daarmee natuurlijk een hele grote winst voor ontwikkelingslanden te behalen valt.

NAMA

Volgens de Argentijnse onderhandelaar Stancanelli geeft de ontwerp tekst over de markttoegang voor industrie goederen «de standpunten van de ontwikkelingslanden helemaal niet weer». Ontwikkelingslanden krijgen volgens hem nauwelijks mogelijkheden om beginnende industriële sectoren te beschermen. Grote industriële landen zoals Europa, de VS en Japan zouden hun tarieven op industrie goederen verminderen met 37 tot 44 à 45 procent, terwijl voor ontwikkelingslanden de reducties tussen 49 à 50 tot 58 procent liggen. Vindt de staatssecretaris dat hier sprake is van onvolledige wederkerigheid, waar volgens het mandaat van de Doharonde sprake van moet zijn? Kan de staatssecretaris een reactie geven op de brief van 8 juni 2008 van de voorzitters van een aantal vakbondskoepels aan de handelsministers van de NAMA-11 groep (<http://www.globalinfo.nl/content/view/1609/1/>)

Kan de staatssecretaris tot slot een reactie geven op de analyse van Lori Wallach van Public Citizen van 5 maart 2008 over het ontbreken van een speciaal handelsmandaat voor de Amerikaanse president? Wallach stelt hierin dat Bush kan niet garanderen dat toezeggingen door zijn handelsministerie bij de WTO-onderhandelingen geaccordeerd zullen worden door het parlement.

II. REACTIE VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Algemeen

Nieuwe onderhandelings teksten zijn in de avond van 10 juli verschenen. Deze gaan in bijlage hierbij¹. De stukken vormen een bevestiging van mijn brief van 10 juli waar het betreft de punten die ministers zelf zullen moeten oppakken en de daarin beschreven Nederlandse inzet blijft daarom gelden.

Wat de aan het overleg deelnemende landen en ministers betreft is het zo dat alle WTO-landen zijn uitgenodigd. Mijn brief van 30 juni (Kamerstuk 25 074, nr. 158) is op dit punt inderdaad niet gelukkig geformuleerd. Daar werd een groep van dertig ministers genoemd omdat het praktisch moeilijk blijkt om met een gezelschap van vertegenwoordigers van alle 152 leden van de WTO over teksten, punten en komma's te onderhandelen. Daarom zal informeel een groep van waarschijnlijk ongeveer dertig landen dit tekstuele overleg voeren. Het verloop hiervan dient wel transparant te zijn. Om dit te verzekeren dienen bijeenkomsten van de Trade Negotiations Committee (TNC), waar alle landen kennis kunnen nemen van de vorderingen in het overleg. Belangrijker is waarschijnlijk dat het lidmaatschap van de WTO zich de laatste jaren beter onderling heeft georganiseerd. Zo wordt binnen verschillende groepen, zoals de Cairnsgroep van landbouwexporteurs, de G20 van grotere ontwikkelingslanden, de G90 van vooral kleinere handelslanden, de Afrikaanse groep, de zogenoemde nama-11 en de groep van minst ontwikkelde landen, regelmatig overleg gevoerd. Ook in het weekeind voorafgaand aan 21 juli en in de week dat wordt onderhandeld is dergelijk overleg voorzien. Hoewel nog

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

onbekend is welke landen aan het tekstuele overleg zullen deelnemen zal de DG-WTO verzekeren dat onder de genoemde dertig ministers al deze groepen vertegenwoordigd zijn. Nederland zal hem daarin zo nodig steunen. Hierdoor zal het proces van overleg voor alle WTO-landen steeds goed te volgen zijn en zullen onderhandelaars weten wat het gevoel is van andere WTO-partners.

Ook lidstaten van de EU zullen in beginsel dagelijks in RAZEB-verband kennis nemen van ontwikkelingen en hun mening daarover aan de Europese commissarissen die namens de Unie onderhandelen kunnen meegeven.

Aan het einde van deze onderhandelingen zullen uitkomsten in een formele zitting van de TNC worden behandeld. Vrijwel direct daarna zal de Algemene Raad van de WTO daarvan kennis zal nemen. Transparantie in de aanloop naar deze zitting dient te verzekeren dat landen daar niet voor een verassing komen te staan.

Landbouw

De huidige hoge prijzen op de internationale voedselmarkten hebben meerdere oorzaken. Oorzaak noch oplossing ervan kunnen aan een enkel fenomeen toegeschreven worden. Een Doha akkoord zal de voedselcrisis en daarmee samenhangende problemen voor ontwikkelingslanden niet oplossen, maar kan wel degelijk een bijdrage aan oplossingen leveren, zoals ook de Voedseltop te Rome vorige maand aangaf.

De minister van Financiën stuurde de Kamer mede namens betrokken bewindslieden op 27 juni jongstleden een notitie over voedselprijzen als bijlage bij het verslag van de voorjaarsvergadering van IMF/WB. Kortheidshalve verwijs ik hiernaar in verband met de aangehaalde stukken van het institute for Agriculture and Trade Policy en het Seattle to Brussels netwerk.

Inzet van de onderhandelingen zijn de toegestane handelsverstoringe interne steunniveaus in rijke landen. Deze zullen als gevolg van een WTO overeenkomst substantieel dalen. Concreet zal de toegestane handelsverstoringe interne steun voor de EU met tussen 75 en 85% verlaagd worden. Voor de VS gaat het om een daling van tussen 66 en 73%. Aangezien de huidige steun in de VS onder het maximaal toegestane niveau ligt, zal de daadwerkelijke afname van steun daar inderdaad lager zijn. Voor de EU geldt dat als gevolg van ingrijpende GLB-hervormingen haar handelsverstoringe interne steun sinds 2003 zeer aanzienlijk is verminderd. Gekoppeld aan een daling van de importtarieven (voor de EU gemiddeld 54%) en vrijwel volledig vrije markttoegang voor producten uit de minst ontwikkelde landen betekent dit daadwerkelijke vooruitgang voor de wereldmarkt voor landbouwproducten.

De EU streeft naar ongewijzigde handhaving van de bestaande criteria voor de groene box, die niet of nauwelijks handelsverstoringe steun vrijstelt van reductieverplichtingen. Het kabinet onderschrijft dit streven. Door de hervormingen van het GLB die sinds 2003 hebben plaatsgevonden zijn de landbouwwitgaven van de EU immers veel minder handelsverstoringe geworden. Voor dit beleid moet in de WTO ruimte blijven bestaan. Ik onderschrijf wel de analyse dat gedeeltelijk aan productie gekoppelde steun in de blauwe box handelsverstoringe elementen kent en daarom dient te worden afgebouwd. Nederland is voor volledige ontkoppeling van inkomenssteun, uiterlijk te bereiken in 2013.

Ik deel de visie van de SP fractie waar het gaat om tariefescalatie en de positie van ontwikkelingslanden. Niet voor niets heb ik keer op keer benadrukt dat de ontwikkelingsdimensie voor mij een essentieel onderdeel van de huidige WTO-ronde vormt. Nederland blijft zich inzetten voor een gebalanceerd akkoord dat serieus werk maakt van de ontwikkelingsdimensie. Daarbij hoort de mogelijkheid voor ontwikkelingslanden om hun markten via een vrijwaringsmechanisme tijdelijk te kunnen afschermen voor heftige prijschommelingen of grote importvolumes.

In mijn brief geef ik aan dat het bij TRIP's gaat om, enerzijds, de wens van onder anderen de EU om bescherming van geografische indicaties uit te breiden en, anderzijds, de wens van een aantal ontwikkelingslanden om te komen tot openbaarmaking in octrooiaanvragen van de herkomst van genetische bronnen of traditionele kennis. Het is niet de verwachting dat hierover de komende week besluiten zullen worden genomen. Wat de EU betreft gaat het er vooral om het punt van de geografische indicaties, waartegen vrij veel verzet bestaat, op de agenda te houden.

NAMA

De cijfers van de analyse van de Argentijnse onderhandelaar kan ik niet plaatsen. De «infant industry» clause blijft gewoon bestaan. Al langer staat vast dat van de minst ontwikkelde landen geen tariefreductie wordt verlangd en is voor hen quota- en rechtenvrije toegang tot andere markten voorzien. De coëfficiënten voor gebruik in de zogenoemde Zwitserse formule voor tariefreductie leiden er in de huidige voorstellen toe dat rijke landen hun maximumtarieven zullen verlagen tot 7 a 9% (en tarieven daaronder als een harmonica zullen inschuiven). Voor ontwikkelingslanden wordt een keuze voorzien van een maximumtarief tussen de 19 en de 26%, met de mogelijkheid om een percentage tarieflijnen geheel van verlaging uit te zonderen of minder te verlagen dan volgens de formule het geval zou zijn. Voorts zijn voor recent toegetreden landen, kleine en kwetsbare economieën en onder een aantal andere omstandigheden verdere uitzonderingen voorzien. Bovendien wordt de reductieformule toegepast op de gebonden tarieven van een land en niet op de feitelijk gehanteerde tarieven. Voor Mercosurlanden, waartoe Argentinië behoort, is het gebonden tarief gemiddeld 32%, terwijl het werkelijk toegepaste tarief gemiddeld 12% is. Onderhandelingspartners maken zich eerder zorgen dat er feitelijk niets zal veranderen aan markttoegang na toepassing van de formule voor tariefreductie. Er is volop sprake van minder dan volledige wederkerigheid.

De aangehaalde brief van voorzitters van vakbondskoepels geeft aan dat stappen zijn gezet in de richting van ontwikkelingslanden, dat het verschil tussen de inspanning van rijke en van ontwikkelingslanden groter zou moeten zijn, dat ontwikkelingslanden over nog meer flexibiliteit zouden moeten kunnen beschikken en dat geen uitruil tussen landbouw- en nama-belangen dient plaats te vinden. Dit laatste is uiteraard een zaak voor de betrokken landen zelf, die tot nu toe maximaal gebruik hebben gemaakt van het nama-dossier om druk uit te oefenen op onder anderen de EU om meer te doen op landbouwgebied. Hierboven bleek al dat het verschil in behandeling tussen rijke en ontwikkelingslanden bij nama en ook de flexibiliteiten voor ontwikkelingslanden daarbij aanzienlijk zijn. De betrokken vakbonden lijken de onderhandelaars van hun landen een hart onder de riem te willen steken. Geven de taaie opstelling van deze onderhandelaars lijkt er weinig aanleiding tot zorg voor deze vakbonden.

De VS

Het is juist dat de Amerikaanse President niet kan garanderen dat het

Congres zal instemmen met uitkomsten van onderhandelingen in de WTO. Ook de Democraten wijzen zulke uitkomsten echter niet op voorhand af. Overigens is het alternatief van opschorting van onderhandelingen niet aantrekkelijk.